

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

Частина I

**Одеса
2020**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина I. – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – 202 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Абалмасова М. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бойчева О. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бурлаєва В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Гарашенко О. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Капустян Г. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Лабенко О. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Любович А. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Манєва К. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Мівшук Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Мотишена В. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Осадчук Я. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Стародубцева Т. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Унтілов В. В. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Чумаченко Н. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Бурлаєва В.С., Ольвінська Ю.О. Стан здоров'я населення як чинник людського розвитку.....	6
Унтілов В.В., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз грошового ринку України.....	12
Стародубцева Т.В., Милашко О.Г. Статистичний аналіз зовнішньоекономічної діяльності України.....	20
Бойчева О.П., Вітковська К.В. Аналіз доходів населення Одеської області за даними вибіркового обстеження.....	31
Любович А.А., Підгорний А.З. Стан та перспективи розвитку соціальної сфери в Україні.....	41
Манєва К.П., Погорєлова Т.В. Статистичне оцінювання доходів Зведеного бюджету України.....	49
Чумаченко Н.В., Вітковська К.В. Рівень життя населення в умовах сучасності.....	57
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Стан та розвиток альтернативних джерел енергії.....	66
Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Екологічний аспект людського розвитку.....	71
Мотишена В.В., Ольвінська Ю.О. Валовий внутрішній продукт як фактор людського розвитку.....	79
Білоус О.Ю., Ольвінська Ю.О. Аналіз забруднення світового океану.....	84
Лабенко О.В., Ольвінська Ю.О. Споживчий кошик як індикатор рівня життя.....	89
Чайковська О.О., Ольвінська Ю.О. Біологічне різноманіття сьогодення та його загрози.....	94
Білоус О.Ю., Тарасова К.І. Аналіз розвитку тютюнової промисловості України.....	99
Бойко В.С., Тарасова К.І. Економічні ризики в умовах глобалізації.....	106
Мотишена В.В., Тарасова К.І. Кібер-ризики як похідна розвитку технологій.....	116

Капустян Г.В., Ольвінська Ю.О. Проблеми та перспективи впровадження медичного страхування в Україні.....	124
Осадчук Я.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз забруднення планети пластиком.....	133
Агапченко К.А., Милашко О.Г. Статистичний аналіз макроекономічних показників Норвегії за даними системи національних рахунків.....	139
Березорудський А.М., Милашко О.Г. Аналіз стану економіки Чеської Республіки.....	144
Бойко В.С., Милашко О.Г. Дослідження динаміки основних макроекономічних показників Франції.....	152
Мившук Ю.І., Самотєнкова О.В. Статистична оцінка стану ринку праці в Україні.....	160
Бойко В.С., Вітковська К.В. Історія розвитку вибіркового методу.....	168
Гарашенко О.В., Вітковська К.В. Питання проведення вибірових обстежень у маркетингових дослідженнях.....	176
Абалмасова М.П., Вітковська К.В. Статистичний аналіз результатів вибіркового обстеження економічної діяльності населення.....	182
Агапченко К.А., Вітковська К.В. Методологічні аспекти проведення вибірових спостережень домогосподарств у сільській місцевості з питань їх сільськогосподарської діяльності..	190
Мотишена В.В., Вітковська К.В. Обстеження умов життя домогосподарств: переваги та недоліки.....	197

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Бойко В. С.¹, Тарасова К. І.²

¹ – студент, кафедра статистики,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Бойко В. С., Тарасова К. І. Економічні ризики в умовах глобалізації. У статті розкрито зміст поняття економічного ризику. Розглянуто основні його характеристики. Проаналізовано фактори виникнення економічних ризиків та наведено їх класифікацію. Охарактеризовано сучасні економічні ризики в світовій економіці. Виявлено основні етапи управління ризиками.

Ключові слова: економічний ризик, невизначеність, криза, світова економіка, глобальні ризики.

Boyko V.S., Tarasova K.I. Economic risks in the conditions of globalization. The article deals with the content of the concept of economic risk. Its main characteristics are considered. The factors of origin of economic risks are analyzed and their classification is given. The present economic risks in the world economy are characterized. The main stages of risk management are identified.

Keywords: economic risk, uncertainty, crisis, world economy, global risk.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Бойко, В. С. Економічні ризики в умовах глобалізації [Текст] / В. С. Бойко, К. І. Тарасова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – С. 106 – 115.

Постановка проблеми. В умовах ринкових відносин проблема оцінки та обліку економічного ризику набуває самостійного теоретичного і прикладного значення як важлива складова частина теорії і практики управління.

Економічний ризик є рушійною силою, одним із спонукальних мотивів економічного розвитку. Ризики притаманні будь-якій економічній системі. Асоціація ризику тільки з несприятливими наслідками є одностороннім підходом до його розуміння. Насправді, наявність економічних ризиків сприяє прогресивному розвитку економіки, що обумовлено кореляційним зв'язком між ступенем ризиків і величиною очікуваних результатів. Для забезпечення сталого розвитку підприємства або економіки в цілому та отримання високих економічних результатів необхідно навчитися управляти ризиками.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. В економічній науці представлений цілий ряд методологічних підходів для розкриття природи економічного ризику, що обумовлюють різноманітність теоретичних концепцій. До них відносяться: класичний (К. Віксель, Р. Кантільон, І. Кірцер, А. Сміт та ін.), неокласичний (Е. Бем-Баверк, В. Джевсон, А. Маршал, К. Менгер, Ф. Найт та ін.), кейнсіанський (Т. Бачкаї, Дж. Кейнс, А. Лейонхуфвуд, Д. Месена, Д. Міко та ін.), еволюційний (А. Алчіан, Р. Нельсон, Т. Скітовські, С. Вінтер та ін.), інформаційно-поведінковий (Дж. Акерлоф, М. Аллі, Р. Барроу, Т. Ващенко та ін.).

Питаннями класифікацій ризиків займалися такі вчені як Н.Б. Єрмасова, С.В. Єрмасов, І.М. Шапкін, М.А. Рогов, Ю.М. Бахрамов, В.В. Глухів. Складність класифікації ризиків пояснюється, крім їх різноманітності, також появою нових видів ризиків у міру економічного, соціального, техногенного розвитку сучасного світу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість робіт в галузі ризикології, велика кількість питань цього предмету залишається і досі невирішеною. Так, не існує єдиної точки зору щодо інтерпретації сутності ризику, його класифікації, методів управління ним тощо.

Мета статті. Метою роботи виступає аналіз і оцінка економічних ризиків в умовах глобалізації світової економіки.

Виклад основного матеріалу. Авторські дослідження в економічній літературі, присвячені проблемі ризику, показали, що немає єдиної думки щодо визначення економічного ризику – на сьогодні немає однозначного розуміння його сутності. Крім того, ризик – це складне явище, що має безліч незбіжних, а іноді протилежних реальних основ. Це обумовлює можливість існування кількох визначень ризику з різних точок зору.

Так, Н.В. Хохлов дає наступне визначення: «Економічний ризик – це ймовірність виникнення збитків або недоотримання доходів у порівнянні з прогнозованим варіантом» [1, с. 211].

У праці П.Г. Грабового зазначається: «Економічний ризик – ймовірність (загроза) втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання доходів або появи додаткових витрат у результаті здійснення певної виробничої та фінансової діяльності» [2, с. 43].

Отже, можна стверджувати, що економічний ризик виникає при будь-яких випадках підприємницької діяльності, спрямованих на одержання прибутку та пов'язаних з виробництвом продукції, реалізацією товарів, наданням послуг, виконанням робіт; товарно-грошовими і фінансовими операціями; комерцією, а також реалізацією науково-технічних проєктів.

При цьому даний вид ризику має наступні характеристики:

- наявність невизначеності, згідно з якою ризик або може наступити,

або ні;

- вибір альтернативного варіанта, при якому у підприємства або держави в цілому повинно бути кілька схем поведінки при виникненні несприятливої ситуації;

- оцінка ймовірності використання альтернативних варіантів, розроблених з урахуванням конкретних обставин.

У наш час роль ризиків посилюється, набуваючи при цьому глобальний характер. Посилення конкуренції, кон'юнктурні зміни, нестабільність цін тощо спричиняють невизначеність та невпевненість в одержанні бажаного кінцевого результату.

Факторами виникнення економічного ризику є процеси та явища, що сприяють появі певного ризику (рис. 1) [3, с.16].

Рис. 1. Класифікація факторів виникнення ризику

В умовах глобалізації та поширення інтеграційних процесів народного господарства виникають фактори наднаціонального рівня (мегаризики). Характерною ознакою таких ризиків є їх системні властивості, тобто їх реалізація має вплив одночасно на декілька країн і має тривалий часовий горизонт дії (до 10 та більше років).

У сучасній практиці існують різноманітні критерії та принципи поділу ризиків на певні групи. При цьому, один вид ризику може одночасно входити до складу декількох класифікаційних груп, що призводить до подвійного його врахування.

Згідно напрацювань вітчизняних вчених (В.М. Гранатуров, І.В. Литовченко, С.К. Харічков) економічні ризики можна класифікувати за наступними групами [4, с.27]:

- група природно-кліматичних ризиків є складовою економічного ризику, що визначає можливість незапланованої зміни кінцевого результату діяльності внаслідок проявлення стихійних сил природи

(атмосферні; геологічні; водні; природно-антропогенні);

- група техніко-технологічних ризиків визначає можливість незапланованої зміни кінцевого результату діяльності внаслідок впливу на стан та продуктивність техніки та технології випадкових факторів (механічні; процесуальні; техніко-антропогенні; технологічно-антропогенні);

- група кримінально-правових ризиків є складовою економічного ризику, що визначає можливість незапланованої зміни кінцевого результату діяльності внаслідок прояву неправомірних дій (кримінальні, правові);

- група політико-економічних ризиків визначає можливість незапланованої зміни кінцевого результату діяльності внаслідок змін в економіці країни, або політичної обстановки, що зумовлюють загальний стан економіки та впливають на підприємницьку діяльність (ризик країни, соціальні ризики, податковий ризик, фінансові ризики);

- група організаційно-управлінських ризиків означає можливість незапланованої зміни кінцевого результату діяльності внаслідок помилкових рішень в питаннях економіки, організації та управління, що приймаються підприємцем або керівництвом фірми (маркетинговий ризик, селективний ризик, організаційний ризик).

Змістовною є класифікація економічних ризиків за часом виникнення, за основними чинниками виникнення, за характером обліку і за характером наслідків, за сферою виникнення та за іншими ознаками. Розглянемо окремі класифікаційні групи [5].

За часом виникнення економічні ризики поділяються на ретроспективні, що відбулися в минулому, на підставі яких можна робити певні висновки; поточні, що мають вплив на підприємницьку діяльність в даний момент часу; перспективні, здатні вплинути на економічного суб'єкта в найближчому або віддаленому майбутньому.

За чинниками виникнення: суто економічні, пов'язані з фінансовим середовищем; політичні, засновані на діях державних структур; громадські, що виникають внаслідок резонансних ситуацій в суспільстві.

За характером обліку економічні ризики можуть бути зовнішніми, оскільки стосуються зовнішнього економічного середовища, в якому функціонує господарюючий суб'єкт (країна) та внутрішніми, що мають пряме відношення до безпосередньої діяльності всередині компанії або держави.

За характером наслідків можуть бути: чисті, що характеризуються тільки негативними наслідками, пов'язаними з економічними втратами; спекулятивні, при яких компанія або країна в цілому отримує як економічні втрати, так і непередбачений додатковий прибуток.

За сферою виникнення економічні ризики ділять на виробничі, пов'язані з безпосереднім процесом створення продукції; комерційні, що відносяться до процесу реалізації виробленої продукції або послуг;

фінансові, що виникають внаслідок роботи з фінансовими інструментами, в тому числі валютами або цінними паперами.

У нових економічних умовах перед урядами держав, перед глобальними економічними та політичними альянсами, а також перед бізнесом стоїть завдання забезпечити на новому якісному рівні створення системи виявлення, ідентифікації, оцінки та управління ризиками. Черговою спробою і важливим внеском у вирішення цієї проблеми є аналіз і узагальнення найбільш небезпечних для світової спільноти ризиків, які щорічно представляє Всесвітній економічний форум в Давосі [6].

Варто зазначити, що до категорії економічних ризиків відносяться ризики, що викликають найбільшу стурбованість з точки зору ймовірності їх виникнення і впливу на макроекономіку, починаючи з фінансових систем та інфраструктури і закінчуючи нестабільністю цін і регулятивними питаннями (табл.1).

Таблиця 1

Характеристика економічних ризиків

Фіскальні кризи в провідних економіках	Надмірний борговий тягар призводить до зростання процентних ставок, підсилює інфляційний тиск і зростання державних боргів
Крах основних фінансових механізмів або інститутів	Фінансові механізми та механізми валютного регулювання зазнають краху, послаблюючи світову фінансову систему
Кризи ліквідності	Недостатність фінансових ресурсів у банків і ринків капіталу стає все більш відчутною, в той час як можливість отримання доходів від реалізації активів знижується
Стабільно високе безробіття / неповна зайнятість	Стійкий високий рівень безробіття характеризується зростанням числа малокваліфікованих працівників і високим рівнем неповної зайнятості, особливо серед молоді
Посилення впливу на світову економіку змін цін на нафту	Поряд з підвищеною геополітичною напруженістю, різке і або постійне підвищення цін на нафту має економічний тиск на нафтозалежні галузі і на споживачів
Вихід з ладу або критичний стан великих інфраструктурних мереж	Проблеми, пов'язані з хронічною нестачею інвестицій на модернізацію та забезпечення безпеки інфраструктурних мереж, призводять до перебоїв в їх роботі
Зниження значимості долара США як основної валюти	Зниження значимості долара США як світової резервної валюти впливає на світові економічну та фінансову системи і змінює геополітичний баланс

Експерти британського журналу The Economist найбільш серйозними ризиками для світової економіки вважають переростання конфлікту між США і Китаєм в повномасштабну торговельну війну, а

також можливу рецесію економіки США через великі борги американських компаній [7, 8].

На думку авторів, поточні переговори влади США і Китаю дають надію на укладення угоди, яка дозволить уникнути ескалації конфлікту. Однак, зазначає The Economist, навіть в разі укладення угоди ризики збережуться, так як будь-яка угода не зможе примусити Китай до такого реформування торговельного балансу, якого прагнуть США.

Торговельне протистояння двох гігантів, на яких в сукупності припадає понад 1/3 глобального ВВП, вже призводить до рекордного уповільнення глобального зростання за останні 10 років. Очікується, що за підсумками поточного року він не перевищить 3%. Продовження торгового конфлікту США і КНР в 2020 р. ще сильніше сповільнить світову економіку. За даними МВФ, до 2020 р. глобальний збиток від торговельних конфліктів складе більше \$ 700 млрд.

Невизначеність на європейських ринках лише посилює ризик глобальної стагнації. До цього слід додати можливі негативні наслідки Брексіта, а також зниження показників зростання інших країн ЄС. Ризик глобальної економічної рецесії в 2020 р. підживлюється ще й слабкими темпами зростання азійських економік. Невтішні темпи зростання очікуються майже у всіх країнах АТР.

За словами генерального директора Комітету з оновлення Бреттон-Вудса Марка Узана, торгова війна, геополітична напруженість і перспективи жорсткого Брексіта з поточним спадом китайської економіки призведуть до спаду світової економіки.

В найближчі два роки економіці США вдасться уникнути руйнівної рецесії, хоча зростання ВВП країни сповільниться у 2020 р. до 1,5%. Однак експерти попереджають, що спад може виявитися набагато сильнішим через уразливість фінансового сектора США. Завдяки довгому періоду наднизьких процентних ставок корпоративний борг зріс майже до 47% від ВВП, що перевищує максимум, досягнутий в ході світової фінансової кризи 2008-2009 рр. Крім того, впала якість боргу – більше половини корпоративного боргу США має рейтинг BVB (найнижчий інвестиційний рівень), а близько 60% кредитів видано без угод про обслуговування.

Уповільнення економіки США може привести до зростання числа компаній, що скорочують обсяг інвестицій і чисельність персоналу і в той же час зазнають труднощів з погашенням боргів, а також до переоцінки їх рейтингів, що спонукає інвесторів скорочувати вкладення. Це значно погіршить уповільнення світової економіки, так як багато країн постраждають від спаду попиту на їхні товари в США і ослаблення потоку інвестицій.

Головний економіст Moody's Analytics Марк Зенді зазначив, що причиною наступної кризи в США можуть стати швидкозростаючі ризикові борги нефінансових компаній. Загрозливою є схожість між

субстандартними іпотечними кредитами, які призвели до фінансової кризи в США в 2007-2008 рр. і в кінцевому рахунку до глобального економічного спаду і нинішнім ринком ризикових позик. Обсяг цих ризикових позик в США, за даними Moody's, досяг рекордних \$ 1,4 трлн.

У 2018 р. економіки багатьох країн, що розвиваються постраждали від валютних криз, а в наступні роки ситуація може погіршитися. Запустити широкомасштабну кризу на ринках, що розвиваються, може виникнення нових труднощів в державах, економіки яких вже нестійкі через власні проблеми і внаслідок ескалації торгової війни між США і Китаєм, а також відтоку іноземних інвесторів через переростання валютних криз в Аргентині і Туреччині в повномасштабні банківські кризи на фоні зростання вартості запозичень в іноземній валюті.

Імовірність обвалу економіки КНР (в 2018 р. її ВВП зріс на 6,6%, що стало найгіршим результатом за 28 років) є невисокою. Однак, китайська влада, проводячи заходи з підтримки економіки республіки в торговому конфлікті з США, може припуститися помилки. Найбільш вразливим місцем економіки КНР вважається обсяг внутрішніх кредитів, що перевищує 230% ВВП. З огляду на зростаючу залежність західних виробників і ритейлерів від попиту в Китаї і на інших ринках, що розвиваються, економічний спад в Китаї буде мати серйозні глобальні наслідки – набагато більші, ніж якби це сталося в попередні десятиліття.

До глобальних економічних ризиків також можна віднести: різкий стрибок цін на нафту в результаті виникнення дефіциту поставок; початок військових дій через суперечки про приналежність островів у Південно-Китайському морі – архіпелаг Спратлі (на нього претендують Китай, В'єтнам, Тайвань, Малайзія, Філіппіни і Бруней), Парасельські острова (претендують КНР, Тайвань і В'єтнам) і рифи Скарборо (претендують КНР, Тайвань і Філіппіни); нанесення серйозної шкоди великим сегментам інтернету в результаті кібератак; початок військових дій на Корейському півострові; вихід Великобританії зі складу Євросоюзу без угоди (no-deal Brexit); початок банківської кризи в Італії через політичну та фінансову нестабільність в країні.

Загалом, на думку експертів, в наш час перспективи світової економіки погіршуються. Так, до кінця 2019 р. темпи її зростання сповільняться до 2,8% (у 2018 р. приріст склав 2,9%), а в 2020 р. – до 2,6%. В реальності темпи зростання можуть виявитися навіть нижче прогнозованих.

Інститут світової економіки та політики при Фонді Першого Президента РК – Єлбаси до основних економічних ризиків у 2020 р., окрім вищеперерахованих, відносить: афтершоки президентської кампанії в США, новий етап гонки ракетно-ядерних озброєнь, загострення боротьби за технологічне домінування, військову ескалацію конфлікту навколо Ірану, ядерну кризу на Корейському півострові, нову хвилю тероризму, агресивний націоналізм і популізм, а також масштабні проблеми через

кліматичні зміни [9, 10].

До головної електоральної події (вибори в США відбудуться в листопаді 2020 р.) американське суспільство підходить глибоко розколотим. Чинний президент від республіканців Дональд Трамп уже почав кампанію з переобрання на новий термін і налаштований на безжалюну боротьбу (в разі поразки на виборах його чекає судовий розгляд). На фоні відносно низького рівня громадської підтримки Трампа у демократів є шанси на реванш, однак їх може підвести відсутність єдиного лідера і внутрішній розкол. Вибори створюють цілий ряд невизначеностей в політичному розвитку США, і це буде джерелом серйозних ризиків для всієї Євразії в наступному році.

У десятці ключових ризиків, які матимуть критичне значення для безпеки Євразії і всього світу, слід особливо відзначити крах міжнародної системи контролю над ядерною зброєю. Розпад Договору про ліквідацію ракет середньої і меншої дальності (РСМД) з урахуванням масштабу і глибини суперечностей у відносинах Росії і США набуває незворотного характеру. Розпад РСМД потягне за собою цілий ланцюг небезпечних наслідків, в тому числі активізацію новітніх розробок в ракетній сфері, а також ризик руйнування інших угод стосовно контролю озброєнь.

У 2020 р. буде загострюватися ситуація навколо Ірану. Першим кроком на шляху до ще більшої ескалації конфронтації навколо Ірану може стати повний розпад ядерної угоди. Військовий інцидент з нафтовими танкерами в Ормузькій протоці у червні 2019 р., а також ситуація зі збитим іранцями безпілотним летальним апаратом США показали, що загроза масштабних військових зіткнень не знята. Також протистояння Ірану з геополітичними конкурентами може широко поширитися і в кіберпростір.

Оскільки ризики сьогодні набувають глобальних масштабів, вкрай важливим є впровадження практики управління ризиками, створеної на основі міжнародних організацій, що займаються аналізом глобальних ризиків.

Систематичне управління ризиками має бути засноване на наступних діях:

1. Виявлення потенційних областей ризику, оцінка можливості запобігання їх виникнення та мінімізації.

2. Попередження виникнення ризиків на основі їх системного прогнозування і оцінки.

3. Створення управлінських інструментів і механізмів, що забезпечують ефективне управління ризиками.

4. Розробка і оцінка комплексу заходів щодо запобігання ризикових ситуацій і мінімізації збитку в разі їх настання.

5. Визначення ресурсів, необхідних для проведення роботи по усуненню або мінімізації виявлених ризиків, і їх оптимальний розподіл відповідно до встановлених регламентів.

На рис. 2 представлено алгоритм процесу управління ризиком. Запропоновані складові процесу діляться на дві групи – аналіз ризику та міри з його усунення й мінімізації. До першої групи відносяться збір і обробка даних по різних аспектах ризику, якісний та кількісний аналіз. Друга група містить: вибір та обґрунтування гранично допустимих рівнів ризику; вибір методів зниження ризику; формування варіантів ризикового вкладення капіталу; оцінку їх оптимальності на основі порівняння очікуваної віддачі і величини ризику.

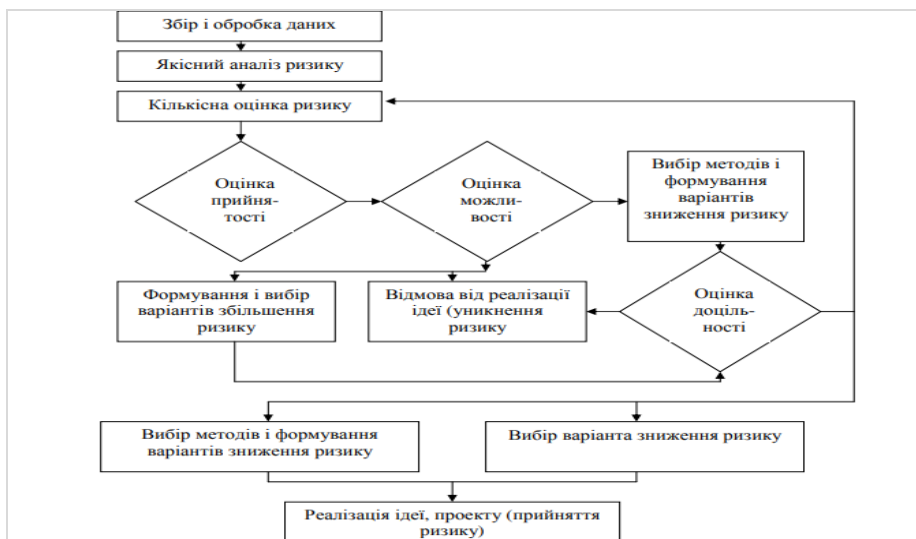

Рис. 2. Алгоритм процесу управління ризиком

Аналіз систем оцінки ризиків на всіх рівнях висвічує найгострішу проблему – відсутність її на рівні держав, і на рівні компаній комплексних систем управління ризиками. Функція управління ризиками не відповідає фактичним загрозам, при цьому, до уваги береться цілісна картина, відсутні уявлення про стратегічні ризики.

Висновки. В цілому, проведений аналіз економічних ризиків показав, що країни Євразії залишаються схильними до негативного тренду розвитку. У майбутньому році неузгодженість дій в світовій геополітиці й економіці лише посилиться. Це створюватиме значні складності для всіх. Регіон Близького Сходу як і раніше буде залишатися найбільш уразливим і небезпечним місцем євразійського континенту. Критичним фактором безпеки виступає геополітична боротьба навколо Ірану, яка у будь-який момент може перерости в регіональну війну. Хвильові ефекти триваючого торгового конфлікту США і Китаю збільшують ризик глобальної економічної рецесії. У майбутньому році

протистояння держав ризикує доповнитись ще й суперництвом в сфері технології. Внаслідок руйнування ряду міжнародних угод в області ядерного роззброєння в 2020 році очікується заострення ризику глобальної гонки озброєнь.

Головним спільним пріоритетом управління ризиками є співпраця країн для швидкого усунення їх розбіжностей в області торгівлі і викликаної ними невизначеності щодо політики замість подальшого зведення бар'єрів, що перешкоджають торгівлі, і дестабілізації сповільненої світової економіки. На фоні високого рівня боргу і жорсткості фінансових умов всім країнам вкрай важливо вживати заходи для підвищення потенційного зростання виробництва, надання йому більш всеосяжного характеру і зміцнення бюджетних і фінансових буферних резервів.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Финансовый менеджмент: теория и практика*. Под ред. *Стояновой Е.С.* 5-е изд., перераб. и доп. - М.: 2003. — 656 с.
2. *Риски в современном бизнесе* / П.Г. Грабовый, С.Н. Петрова, С.И. Полтавцев и др. – М.: Издво «Аланс», 1994. – 200 с.
3. *Економічний ризик: методи оцінки та управління [Текст] : навч. посібник* / [Т. А. Васильєва, С. В. Леонов, Я. М. Кривич та ін.] ; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, канд. екон. наук Я. М. Кривич. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. – 208 с
4. *Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання*. Навчальний посібник. – Харків: Промарт, 2015. – 300 с.
5. *Семенова К. Д., Тарасова К. І. Ризики діяльності промислових підприємств: інтегральне оцінювання*. Монографія / К. Д. Семенова, К. І. Тарасова. – Одеса : ФОП Гуляева В.М., 2017. – 234 с.
6. *Давос. Глобальные риски в 2019 году* [Електронний ресурс]. — URL: <https://smart-lab.ru/blog/517650.php>.
7. *The Economist назвал 10 главных рисков для мировой экономики в 2019 году* [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.rbc.ru/economics/26/02/2019/5c750e129a79475a461dfa70>.
8. *Семенова К. Д. Глобальні економічні кризи та проблема економічної безпеки держави* / К. Д. Семенова, К. І. Тарасова // *Бізнес Інформ*. – 2019. – № 10. – С. 38-43.
9. *ТОП-10 рисков для Евразии в 2020 году* [Електронний ресурс]. — URL: <https://rus.azattyqruhy.kz/politics/1952-top-10-riskov-dlia-evrazii-v-2020-godu>.
10. *The Global Risks Report 2019*. [Електронний ресурс]. — URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2019.pdf

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 6

Частина I

**Одеса
2020**